

Meriç Uluşahin
Türkiye Bankalar Birliği
Yönetim Kurulu Başkan Vekili

Beşinci İzmir İktisat Kongresi

Finansal Sektörün Sürdürülebilir Büyümedeki Rolü ve Türkiye'nin
Bölgesel Merkez Olma Potansiyeli

1 Kasım 2013

Türkiye Bankalar Birliği ve Şahsım adına, İzmir İktisat Kongresi'nin beşincisine davet edilmemden dolayı Kalkınma Bakanlığı'na teşekkür eder ve sayın konuklara saygılar sunarım.

2008 yılı itibariyle başlayan ve 5 yılı geride bırakan küresel kriz sonrası dünyanın ekonomik ağırlığının gelişmiş ülkelerden gelişmekte olan ülkelere yani batıdan doğuya doğru kaymasıyla birlikte Türkiye, hem yükselen ekonomiler içinde hem de içinde yer aldığı coğrafyada en önemli ülkelerden biri olarak öne çıkmıştır.

Genç bir nüfusa sahibiz ve özellikle finans sektöründe birikmiş kalifiye iş gücümüz ve teknolojik alt yapımız gelişmiş durumda.

Milli gelirimiz, son 10 yıllık dönemde 3 kat artmış ve bu artış sayesinde Türkiye küresel ekonomi liginde 4 basamak birden atlayarak dünyanın en büyük 16. ekonomisine sahip olmayı başarmıştır. 2023 yılında ise ülkemizin dünyanın en büyük 10 ekonomisinden birine sahip olması hepimizin en büyük temennisidir.

Günümüzde ekonomi politikasının önceliğini bu doğrultuda,

- büyümenin istikrar içinde sürdürülmesi,
- yeni teknolojilerin yaratılması,
- rekabetçi sektörlerin ortaya çıkarılması ve
- hızla genişleyen ilişkiler ağının doğru yönetilmesi başlıkları oluşturmaktadır.

Finansal kaynakların toplanmasının ve kullanılmasının önemli bir parçası olan finansal sektörün büyütülmesi ve doğru çalıştırılması ile büyüme arasındaki ilişki oldukça önemlidir. **Finansal sektörü büyütebilen, pazar ve ürün çeşitliliğini sağlayabilen, kurumsal yatırımcılar yaratabilen ve uzun vadeli dış kaynaklara ulaşabilen ülkelerin çok daha hızlı ve istikrarlı büyüdüğü görülmektedir.**

Büyümeyi kısıtlayan en önemli faktörler ise iç tasarruf oranının düşük, sermaye birikiminin kısıtlı ve finansal sektörün küçük olmasıdır.

Bilindiği üzere, ülkemizdeki tasarruf oranının Gayri Safi Yurt İçi Hasıla'ya oranı hem gelişmiş ülkeler hem de gelişmekte olan ülkeler ortalamasının altındadır. 2008 yılında %17'e yakın olan bu oran bu yıl %12,6'ya gerilemiş durumda. Dahası, Çin dahil 13 ülkenin ortalaması bu yıl %33 seviyesinde. Örneğin, Polonya'da %18, Brezilya'da %16 düzeyinde tasarruf oranı gözleniyor.

Ülkemizde hane halkları göz önüne alındığında, temel olarak tasarrufu, yüksek gelir gruplarının gerçekleştirdiği görülmektedir. Buradan yola çıkarak Türkiye'de tasarruf oranının artırılması, kişi başına düşen gelirin artırılmasına veya gelir dağılımının dengelenmesine bağlıdır.

Kişi başına düşen milli gelirden de büyük yol kat edilmiş olmakla birlikte 2023'te gayri safi yurt içi hasılamızı 2 trilyon 64 milyar dolara çıkararak en büyük ilk 10 ekonomi arasına girme hedefi, o tarihte kişi başına düşen milli geliri de 25 bin dolara çıkarmayı ifade etmektedir.

Bu çerçevede, 2023 vizyonuna ulaşmak için, üretimin artmasını destekleyecek kaynakların, devamlılık arz eden sağlam bir alt yapı ile ekonomiye sunulması ve istihdama, toplumsal kalkınmaya yönelik plasmaya öncelik verilmesi, bankacılık hizmetlerinden faydalanan tabanın genişletilmesi ve böylece finansal sektörün büyümesi gerekmektedir.

Büyümenin sürekliliğinin sağlanması için finans sektörünün kredilendirme politikalarında toplumun tüm kesimlerini gözetmesi, hem tasarruf hem de kredilendirme açısından daha çok kişiyi sisteme dahil etmesi, toplumsal kalkınma anlayışıyla büyümesi önemli ve gereklidir.

Küreselleşme ve teknolojik gelişmelerin finansal sektöre etkileri

Finansal sektör uluslararası ilişkilere ve rekabete en açık sektörlerden biridir. Sadece ekonomik gelişmeler değil, uluslararası kriz, doğal felaketler, bölgesel ilişkiler, teknolojideki yenilikler, sosyal değişim, bireysel tercihlerde farklılıklar, enerjinin, beslenme ihtiyacının ve doğal kaynakların korunmasının kazandığı stratejik önem finansal sektörü yakından ilgilendirmektedir.

Bilişim, gümrük / gelenek / sınır tanımıyor; herhangi bir yerde durmuyor. Bilim bireysel tercih ve davranışları etkiliyor, daha önemli hale getiriyor. Yeni fikirlerin bir sonraki adımda neleri nasıl değiştireceğini kestirmek kolay olmuyor. Teknolojideki değişim, fiziksel sınırlarından bağımsız olarak bilginin sürekli ve sağlıklı olarak akmasını sağlıyor.

Müşteri ihtiyaç ve beklentilerinin, tüketim alışkanlıklarının hızla değiştiği günümüz dünyasında finans sektörünün teknolojik gelişmeleri takip etmesi, hatta öngörmesi temel bir zorunluluk haline gelmiştir. Özellikle Türkiye gibi 75 milyon nüfusun yarısının 30 yaşın altında olduğu ve genç nüfusun, günde televizyon başında geçirilen sürenin 3 katı zamanı internette geçirdiği göz önünde bulundurulursa, ülkemiz finansal sektörünün teknoloji konusunda öngörülmesi bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır.

Türkiye’de internet bankacılığını kullanan müşteri sayısı 22 milyon, mobil bankacılık müşteri sayısı ise 2,5 milyon civarındadır. Türkiye Bankalar Birliği verilerine göre son bir yıl içerisinde en az bir kez giriş işlemi yapmış toplam bireysel müşteri sayısı ise 13,9 milyon kişidir. Bu veriler, ATM’de olduğu gibi, internet bankacılığının da alternatif dağıtım kanalları arasında en çok tercih edilen kanal olduğunu göstermektedir.

Bu çerçeveyi dikkate alarak, piyasalardan finansal sektöre ve finansal sektörden piyasalara yansıyan güçlü etkileşimlerin başlıcaları şunlardır:

- * Küresel piyasalara entegrasyon artmıştır.
- * Piyasaların daha dalgalı, küresel katılımın daha fazla, ilişkilerin daha karmaşık ve yoğun olduğu bir dönem yaşanmaktadır.
- * Gelişmiş ülkelerde yaşanan kriz nedeniyle finansal kurumların faaliyetlerinin düzenlenmesi ve denetlenmesine yeni bir yaklaşım gelmiştir, daha sıkı olmak üzere kurallar önemli ölçüde değişmektedir; sermayenin ve risk yönetiminin önemi artmaktadır.
- * Risklerin yönetimi daha karmaşık hale gelmiştir. Riskler sadece krediler ve piyasalar ile ilgili değildir; politik ve sosyal riskler de artmıştır.
- * Günümüzde, finansal sektörde yaratılan gelirlerin içinde uluslararası pazarların payı artmaktadır.
- * Üretim, tasarruf, ticaret ve büyüme potansiyeli batıdan doğuya kaymaktadır.
- * Gelişmekte olan ülkelerin küresel büyümeye katkısı artmaktadır.
- * Enerji, su kaynakları ve beslenme stratejik bir konu haline geldi.
- * Yeni teknolojiler iş yapma biçimini, sektörlerin yapısını etkilemektedir.
- * Küresel rekabet çok güçlüdür.
- * Bireysel ve küçük ölçekli işletmelere yönelik düzenlemelerde korumacı yaklaşım artmaktadır.

Bu akımların yakın dönem sonuçlarının ve ileriye yansımalarının anlaşılması ve iş planlarına yansıtılması geleceğin şekillendirilmesinde daha olumlu katkı sağlayacaktır.

Finansal kurumlar gelecekte tek bir iş modeli, kanal yapısı ya da ürün seti sergilemeyecektir. Hizmetlerin her an, her yerden ulaşılabilir olması, zaman ve yerden bağımsız kalması istenmektedir. Uzaktan erişimli kanalların arttığı günümüzde, teknoloji bazlı bu kanallardaki işlemlerin çeşitlenmesi sayesinde daha düşük maliyetli hizmetlerin sunumu artacaktır. Daha akıllı çalışma modelleri, daha hızlı ve daha çevik olmak, daha iyi rekabet etmek için müşteriye yakın, kişiselleştirilmiş ürünler finans sektörünün daha fazla önem verdiği ve yatırım yaptığı alanlardır. Bu çabanın belirleyicisi müşteri merkezli yeni çözümler üretmek ve ekonomik olarak sunmaktır.

Finansal sektör; yakın gelecek

Uluslararası karşılaştırma yapıldığında Türkiye’de finansal sektör gelişmiş ülkelere göre hala küçüktür, ancak gelişmekte olan ülkelere göre ortalamaya yakın bir büyüklüğe sahiptir. 2012 yılı verilerine göre, bankacılık sektörünün

toplam aktiflerinin milli gelire oranı, dünya ortalaması yüzde 162, gelişmekte olan ülkelerde yüzde 106 iken ülkemizde yüzde 94 düzeyindedir. Sermaye piyasasının büyüklüğü ise dünya ortalamasında yüzde 210, gelişmekte olan ülkelerde yüzde 82, ülkemizde yüzde 68'dir.

Beklentimiz Türkiye'de finansal sektörün önemli bir büyüme potansiyeli olduğudur ve büyümenin devam edeceğidir. Bu beklentimizi etkileyecek faktörler istikrarı ve makro dengeleri gözetin, rekabeti, tasarrufu ve özel sektör yatırımlarını destekleyen ekonomik programın sürdürülmesi, AB'ye tam üyelik sürecinin sağlıklı olarak yürütülmesi, finansal kurumların özkaynaklarının güçlü olmasıdır. Güçlü özkaynaklar sadece riskler ile baş edilmesi ve finansal istikrarın sürdürülmesi için değil aynı zamanda kredilerin büyütülerek 2023 ekonomik hedeflerin gerçekleştirilmesi amacıyla da önem arz etmektedir. Son 10 yılda yaşadığımız deneyim ve bankaların davranışı önümüzdeki döneme ilişkin güçlü kanıtlar da sunmaktadır. Son 10 yılda olduğu gibi önümüzdeki 10 yılda da **Türkiye ekonomisindeki büyümenin en büyük itici güç olan Finans sektörünün bu hedefi destekleyecek bir yapıda büyümesi ve bu büyümeyi de ağırlıklı Kredilerde gerçekleştirmesi olacaktır.**

2002 yılından günümüze, bankacılık sisteminin büyüklüğünün milli gelire oranı 44 puan artarak yüzde 105'e yükseldi. Kredilerin milli gelire oranı 50 puan yükselerek yüzde 64'e çıktı. Özkaynaklar 16 milyar dolardan 100 milyar dolar olarak dolara geldi.

Reel büyümenin ortalama yüzde 4.5, enflasyonun da yüzde 5 olacağı varsayımı ile toplam aktiflerin milli gelire oranının yüzde 140, kredilerin ise yüzde 80 civarında olması beklenmektedir. Bu büyümeyi gerçekleştirmek ve sağlıklı olarak desteklemek için Finansal sektörün özkaynaklarının da büyümesi gerekmektedir. 2023 yılında milli gelire oranının yaklaşık 2,5 kat artması için Bankacılık sektörümüzün bu büyümeyi destekleyecek bir büyüklüğe ulaşması şarttır. **Bu kapsamda baktığımız zaman önümüzdeki 10 yılda milli gelirimizi yaklaşık 2,5 kat arttırmayı hedeflerken, Finans sektörünün aktif büyüklüğünün ise 3,5 kat artacağını ön görmemiz gerekir.**

Türkiye'de ekonomik performansın iyileşmesi sadece ülkemiz açısından değil, bölge ülkeleri açısından da öneme sahiptir. Tecrübeler göstermektedir ki bölgesel anlamda güçlü işbirlikleri uluslararası işbirliğine olumlu katkı yapmaktadır. Bu konu özellikle gelişmekte olan ülkeler açısından daha önemli hale gelmiştir. Birikimleri ve stratejik konumu itibarıyla Türkiye bölgesel işbirliği için çok önemli bir potansiyele sahiptir.

Bu doğrultuda, konjonktürün getirdiği fırsatların değerlendirilmesi finansal sistemin misyonunun iyi şekilde algılanarak buna uygun bir vizyon oluşturulmasına bağlıdır. Bu anlamda, İstanbul Finans Merkezi projesi çok iyi değerlendirmelidir. Türkiye Bankalar Birliği tarafından Türkiye'nin ve İstanbul'un uluslararası nitelikte bölgesel bir finansal merkez olması projesinin uygulamaya dönüştürülmesine katkıda bulunmak için hazırlatılan rapor İstanbul'un yakın dönemde bölgesel uzun dönemde ise uluslararası bir finansal merkez olabileceğini ortaya koymaktadır.

Gelişmiş ülkelerin birçoğunda, ekonomide ve bankacılıkta yakın dönem stratejiler büyümenin yeniden başlatılması, kamu borç stoğunun yönetilmesi, bankalarda batık varlıkların azaltılması sermayenin artırılması iken, ülkemizde henüz olgunlaşma sürecinde olan bankacılık sektörü kişi başına düşen milli gelirin artması, yeni istihdam yaratılması, üretimin ve yatırımların çoğaltılması için kredilerin büyütülmesi, kaynakların çeşitlendirilmesi, teknolojiye dayalı ürün ve hizmetlerin geliştirilmesi çabası içindedir. **Sektörün önceliği, finansal sistemin sağlıklı büyümesine özen göstermek ve aynı zamanda istikrar içinde sürdürülebilir ekonomik büyümeye destek sağlamaya devam etmek olacaktır.**

Uluslararası rekabet gücü bulunan birçok önemli kurumu, yetkin insan kaynağını barındıran sektörümüz, geçtiğimiz 10 yılda büyük gelişme göstermiş ve küresel kriz sürecinde Türkiye'nin olumlu ayrışmasında önemli rol oynamıştır. **Hem insan kaynağı ve teknoloji hem de mali güç ve bilgi birikimi açısından dünyadaki rakiplerinden çok üstün olan Türk bankacılık sektörü, bu karşılaştırmalı üstünlüklerini koruyarak büyüyen ekonomide alacağı aktif rol ile uluslararası çapta yeni markalar çıkarabilecektir.**